

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Myrhøj Plantage Vildtagre

To tidligere skovveje er i dag opdyrkede til vildtagre her i plantagen.

Vildtagre er små opdyrkede arealer inde i skoven, oftest i nåleskov. På arealet, der enten kan være en mindre mark, et brandbælte eller en skovvej, dyrkes rug, raps, majs, kløvergræs, kartofler eller lignende. Arealet gødskes for at opnå en god afgrøde.

Vildtagre anlægges for at sikre vildtet foder om vinteren. Foderautomater med korn og høhække sørger for sammen med vildtagrene, at der er føde nok til kronvildt, rådyr og fasaner.

I tæt nåleskov er udbuddet af føde ringe. Skovbunden er dækket af nåle. Der er meget mørkt, og der gror næsten ingen planter. Det er kun de friske skud på unge nåletræer, dyrene æder. Egetræernes store vinterknopper er også en yndet spise. I lysninger, hvor der er græs og lyng, går vildtet gerne og græsser. Når der i det tidlige forår er anemoner, graver dyrene de saftige rødder på planten op.

Det største udbud og variation i føden har vildtet i en skov med både løv- og nåletræer og med træer i alle aldre, eller i en skov med åbne områder.

NATUR
OG MILJØ

Udført i et samarbejde med Farsø Kommune

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Myrhøj Plantage

Lyngklædt klitlandskab

Sandflugtsprægede områder, og specielt indlandsklitter, er her i Vesthimmerland tydelige landskabselementer. Sandflugten var et alvorligt problem allerede i jernalderen. Fund fra jernalderbopladsen viser, at stolpehuller var føjet til med sand. Også i nyere tid har sandflugten haft et voldsomt omfang. En væsentlig årsag hertil var en kraftig afgræsning og oprykning af vegetationen til bl.a. brænde og vinterfoder.

Sandflugt opstår, når tre faktorer er til stede:

- 1: En kraftig og vedvarende vind.
- 2: En relativ løs jordoverflade.
- 3: En lav fugtighedsgrad i jordoverfladen.

Især i de tidlige forårsmåneder er disse betingelser til stede i det indre Jylland.

Sandflugt starter, når der er rigeligt med materiale for vinden »at tage af«. Her ved plantagen var det den vest for liggende sandede slette. Udefra sletten skete der i sin tid en afblæsning og en aflejring her i klitlandskabet. Aflejring af sandet sker, når vindstyrken aftager, eller når vegetationen »fanger« det transporterede sand. En vigtig forudsætning for dannelse af klitter er både plantevækst og en vis fugtighed til at holde på sandet. Klitterne kan med tiden danne forskellige former. Under tilstrækkelig, vedvarende sandfygning fra rigelige sanddepoter kan der udvikles karakteristiske parabelklitter, især hvis landskabet oprindeligt er fladt og sandet. Parabelklitter forekommer kun, hvor der er planter og vand tilstede, altså ikke i tørre egne. Parabelklitten består af en smal ryg, som danner et kæmpemæssigt til tider kilometerlangt U eller parabel med »åbningen« mod den dominerende transportretning.

NATUR
OG MILJØ

Udført i et samarbejde med Farsø Kommune

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Myrhøj Plantage

Genskabelse af heden

Myrhøj Plantage blev tilplantet i 1940'erne, før den tid bestod området af hede. På et mindre areal, ialt 7 ha, er nåletræerne fældet, og der vil ikke blive plantet nye træer. Målet er at genskabe heden.

Heden opstår, hvor jorden er særlig næringsfattig og sandet. Jorden er her så »ringe«, at kun hedeplanter kan trives, fx lyng, revling og tyttebær. På arealet vil der i de første år vokse både græs, urter og lyng. Men i løbet af få år vil lyngen sandsynligvis blive dominerende. For dyrevildtet i skoven bliver det en lysning, hvor der er godt at græsse.

Hedelyng

Bliver lyngen ikke afgræsset eller høstet, vil den dø efter 25-30 år. Efter græsning eller tørveslæt spirer de gamle planter igen fra bunden, og på små, åbne jordpletter kommer ny lyng frem. Specielt de unge spirer og topskud er velegnet som føde for dyr.

Hedelyngen var gennem århundreder helt uundværlig for hdebonden, hvor lyngen blev anvendt som foder til husdyr. Rygtet siger, at toplyng gav fløde så tyk, at en ske kunne stå oprejst i den. Lyng blev også brugt til brændsel. Lyngtage skiftende mellem lag af lyng og halm blev trampet hårdt sammen over rafterne, hvorefter man strøede jord og sand på taget. Tagene kunne holde 20-40 år. Lyngknipper blev brugt som underlag i sengen, derunder et lag rughalm. Mus, rotter, snoge og ildere holdt til i sengelyngen. Gamle folk beklagede sig over, at de ikke kunne få nattero for disse dyr.

NATUR
OG MILJØ

Udført i et samarbejde med Farsø Kommune

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Myrhøj Plantage

Gammelt vejspor

Vejsporet er fra før 1814. På dette sted ses to parallelle vejspor. I sydenden ses det ældste vejspor, der har slidt sig ned i det løse sand. I nordenden et yngre spor. Begge spor kan tydeligt følges i landskabet på begge sider af profilet.

Vejsporet lader sig ikke datere, men går sikkert adskillige århundreder tilbage i tiden. Vejsporet kendes fra et kort fra 1814 og forløber mellem Strandby og Fragtrup/Fredbjerg.

Nederst i profilet ses moræneaflejringer afsat af den fremrykkende is (foldede lag). Derover ses smeltevandssand afsat af den smeltende is, og øverst ses flyvesand.

I profilets øverste del er der udviklet en podzol, som er fremkommet ved, at der er sket en udvaskning af de øverste jordlag. De stoffer, der udvaskes, er afsat lidt dybere nede.

Podzoldannelsen er sket i flere omgange. Det ses ved, at der centralt i profilet er udviklet to podzoller over hinanden, dels i det oprindeligt afsatte flyvesand, dels i det sand, der er kastet op fra hjulsporet.

Læg desuden mærke til forskellen mellem podzoldannelsen i flyvesandsdækket og under det yngre, nordlige vejspor. Under flyvesandsdækket har jern-alen et karakteristisk plettet udseende, mens dette mangler under vejsporet. At vejsporene er meget gamle, vidner den stærkt fremskredne podzoldannelse i begge spor om.

Podzolprofilerne er nærmere beskrevet andetsteds i plantagen.

NATUR
OG MILJØ

Udført i et samarbejde med Farsø Kommune

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Uhrehøje Plantage

Skovfyr

Kendetegn: Skovfyrren et fyrretræ med nåle, der sidder parvist to og to sammen. Træet kendes nemt på nålenes blågrønne farve og den rødlige bark på stammens øverste halvdel.

Skovfyrren er det eneste oprindelige nåletræ i Danmark. For ca. 7000 år siden (i fyrretiden) var skovfyrren den dominerende træart herhjemme. Sandsynligvis findes den sidste rest af den oprindelige danske art i dag på Læsø.

Økologi: Skovfyrren er et nøjsomt træ, der kan klare sig på meget næringsfattig bund, og tåler forårsfrosten bedre end de fleste andre nåletræer. Skovfyrrens dybtgående rodnet gør træet meget stormfast, og stammerne knækker sjældent.

Anvendelse: Skovfyrren er Danmarks vigtigste træ som byggemateriale. Veddet bruges til hustømmer, planker, brædder, lægter, jernbanesveller, bådebygning, skibsmaster, havneanlæg, brændsel og meget andet. Skovfyr er den træsort, der importeres mest af i Danmark.

Gamle historier fortæller at: - Med røg fra fyrre-og granspånner blev bierne dræbt før honninghøsten - Fyrrekviste blev lagt i kornladen mod mus - Lange, tynde splinter, kløvet af fyrretræ opgravet i mosejord, blev tørret og brugt som lysepinde. Tændt i den ene ende kunne pinden brænde længe med klar flamme - Til bagning blev en tør fyrrepind, dyppet i talg og fedt, tændt og sat i det første brød for at oplyse ovnen, medens brødene blev bagt - To fyrrepinde lagt over kors hindrede hekse i at betræde huset - En overskåret fyrretræskogle gav rygskjold til børnenes legetøjsskildpadde.

NATUR
OG MILJØ

Udført i et samarbejde med Farsø Kommune

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Uhrehøje Plantage

Myretuer

Hvis du ser dig omkring, kan det være, du får øje på en eller måske flere dynger grannåle inde mellem træerne. Det er den røde skovmyres bo. I Danmark er myretuerne fredede. Du kan være med til at passe på dem ved ikke at træde op i dem eller på anden måde lave hul i dem.

Myrerne er en vigtig del af skovens dyre- og planteliv. Myrerne lever bl.a. af ekskrementerne (honingdug) fra bladlus, som findes i træerne. Det andet fødeemne er insekterne, som myrerne fanger, dræber og bærer hjem til tuen. Myrerne er derved med til at regulere mængden af skadevoldende insekter i skoven.

Det kan være hundredetusindvis af nåle og op til en 1/2 million myrer i en stor tue. Tuen strækker sig lige så langt under jorden som over jorden.

Myrerne søger at skabe en ensartet temperatur og fugtighed inde i tuen, for at deres æg og pupper kan udvikles. Tuerne placeres altid således, at solens stråler kan varme tuen op.

Hvis træerne vokser op og skygger helt for tuen, flytter myrerne væk. Ved at fjerne træer, der skygger - lave »myrehugst« - kan man få flere myretuer.

I de røde skovmyrers store tuer kan du om vinteren se store huller eller gange, der fører langt ind i tuen. Det er grønspætten, der er trængt ind i tuen for at få fat på de myrer og pupper, der har overvintret i tuen. Ved myretuerne kan man undertiden se grønspætten ekskrementer omgivet af en askegrå hinde. Det er fordi ekskrementerne indeholder store mængder af myrernes ufordøjelige skeletdele.

NATUR
OG MILJØ

Udført i et samarbejde med Farsø Kommune

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Uhrehøje Plantage

Kæmpe-gran

Kendetegn: Kæmpegran, Grandis, er en ædelgran, der let kendes på sine meget flade skud med 5-6 cm lange nåle. Træet har en speciel lugt. Hvis du maser nogle nåle mellem fingrene, vil der fremkomme en tydelig lugt af terpentin. Kæmpe-gran vokser naturligt i det vestlige Nordamerika. Siden 1890 har Danmark importeret og anvendt Kæmpe-gran i skovbruget. I Californien kan træet blive 70-80 m højt, i Danmark lidt lavere, men stadig langt højere end de omkringstående træer. Rødgraner kan fx blive ca 35 m høje, og eg ikke nær så høj.

Økologi: Kæmpe-gran vokser på alle jordbundstyper fra stift lerjord til mager sandbund. På god hedejord, som her i Himmerland, gror den fortrinligt, og den stiller kun begrænsede krav til nedbør.

På ældre stammer kan der forekomme frostrevner. Bevoksnin-ger med Kæmpe-gran vælter nemt i stormvejr, dels på grund af et svagt rodnet og dels fordi de er højere end de omkringstående træer.

Anvendelse: Kæmpe-gran vokser hurtigt, tilvæksten i ved-massen er 20-30% højere end rødgraner. Til gengæld bliver veddet blødt, rumvægten er lav og holdbarheden mindre. Veddets farve er hvidlig, ofte svagt rødt i midten, og årringene er meget brede. På grund af Kæmpe-granens ringe styrke anvendes træet især til krydsfinér og spånplader.

Gamle historier fortæller at: - *Halmflettede kurve blev syet sammen med granens lange trævlerødder* - *Flæsk blev hængt til rygning på sulekrogen over en rygende granstamme* - *Gæs med diarré fik vandudtræk af unge skud og kviste* - *Et plaster af granharpiks blev lagt på en krydslam hest.*

NATUR
OG MILJØ

Udført i et samarbejde med Farsø Kommune

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Uhrehøje Plantage

Sagnet om Fredbjerg Kirke

I middelalderen lå der en kirke ved Fredbjerg på bakken umiddelbart øst for Uhrehøje Plantage. Der har hersket en del usikkerhed omkring kirkens placering, men en arkæologisk undersøgelse i 1994 har påvist grave og skelgrøft til kirkegården ca. 10 meter øst for gravhøjen, hvor du står. Efter en meget sørgelig hændelse blev kirken lyst i band og derefter nedrevet.

»Præstegården til Farsø Sogn var tilforn en Herregaard og fik Navnet Taarup eller Taare-Torp af følgende sørgelige Tildragelse:

I Nærheden lå en Gaard, kaldet Fredbjerggaard, der boede engang to adelige Junkere, af hvilke den hed Hr. Iver. De bejlede til to adelige Frøkner, som hver Dag klædte sig i Silke og Fløjel og ofte kom for at høre Messe i Fredbjerg. Men da de havde fæstet dem, bleve de begge utro og lode sig indtage af tvende andre Frøkner paa den Gaard Vestergaard. der nu er lagt øde. Da de først nævnte Frøkner erfarede deres Bejleres Utroskab, gik de til Fredbjerg Kirke og toge den Sakramentet paa at de ville hævne denne Utroskab. En Julemorgen toge de deres sølvbundne Knive, gik til Kirken og myrdede hver sin Bejler, da disse gik ud af Kirken.

Formedelst denne Besmittelse kom Fredbjerg Kirke i band, saa at man nu kun kan vise Stedet, hvor den stod. Men for at sone denne Brøde, gav Frøknerne deres Gaard til Præstebolig for en ny Kirke, som derefter blev bygget, og den blev kaldet Taarup eller Taare-Torp, for ved dette Navn at vidne om de angerfulde Taarer, som Synderinderne siden have udgydt i Bodfærdighed. De tvende sølvbundne Knive vare endnu i lang Tid derefter at se i Sagnet, og der vare altid Blod paa dem.«

Citat fra folkemindesamleren J.M. Thieles bog fra 1843: Danske Folkesagn, Bind 1.

NATUR
OG MILJØ

Udført i et samarbejde med Farsø Kommune

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Uhrehøje Plantage

Egetræer

Før tilplantning til nåletræsplantage var området hede. Her var store sammenhængende hedearealer, hvor bønderne hentede tørv og lod husdyrene græsse.

I dag er plantagen flere steder hugstmoden. For at skabe en mere varieret skov vil der fremover blive plantet eg på mange arealer, når nåletræerne er fældet. Desuden vil der blive plads til opvækst af selvsåede træer, som birk og røn.

Egen trives på næsten al slags jord. Den kan blive meget gammel, op til 1200 år. Egen er et meget stabilt og stormfast træ. Den har en meget dyb pælerod, der dels henter næring og vand langt nede i jorden og dels sikrer, at træet ikke vælter i storm. Egen er nyttig i læhegn fordi den kan blive meget gammelt og derfor sjældent laver hul i hegnet og må udskiftes.

Egens ved har meget stor værdi. Dens kerneved, den mørke, indre del af stammen, er særligt stærkt og holdbart. Kerneveddet tåler lang tids fugt, før det rådner. Veddet anvendes til bådebygning, hegnspæle og bundgarnspæle. Desuden bruges træet til bygningsværk og møbler.

Egetræet er et lysåbent træ. Om sommeren lader kronerne lyset falde i skovbunden og giver plads til et væld af urter, buske og andre træer. Dør en stamme på træet, vil der snart komme svampe og insekter, der nedbryder veddet. En spætte vil måske hakke et hul til sin bolig.

NATUR
OG MILJØ

Udført i et samarbejde med Farsø Kommune

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Uhrehøje Plantage

Podzolprofil

Podzoller: fra russisk - pod=under og zola=aske. Det betyder jord med en tydeligt afbleget horisont, et blegsandslag. Jorden blev i gamle dage kaldt for aljord eller hedejord.

Podzoleringen er meget udbredt på de jyske sandede jorde, især under nåletræer eller hedevegetation. Lyngheden eller nåletræerne danner med tiden et organisk lag af visne grene eller nåle oven på jorden, som kaldes et morlag (O).

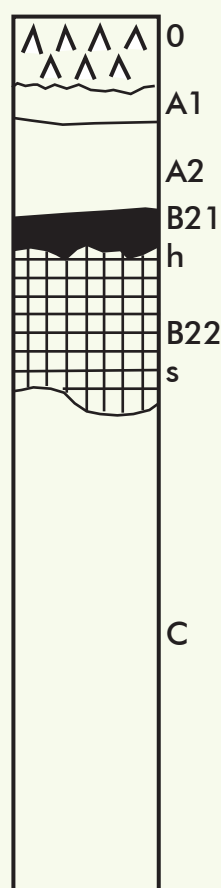
Når regnvand siver gennem morlaget dannes organiske syrer, der kan opløse og transportere jern og aluminium ned igennem jorden. Jern giver ofte røde eller gullige farver i jorden, men ved nedsivningen af jernet og den mørke organiske syre efterlades øverst i profilet et karakteristisk blegsandslag (A2). I det bleggrå lag i profilet er mange af sandkornene helt hvide og »renvaskede« sammenlignet med det farvede sand dybere i profilet.

Dybere i profilet udskilles typisk først det organiske stof som et sort bånd, humusal (B21h). Derunder udskilles jern og aluminium, jernal (B22s), og lagene bliver farvet rødbrune.

Koncentrationen af jernet kan nogle gange bevirke at jordlaget bliver hårdt, det cementeres i mere eller mindre grad. Tidligere gav dette store problemer i forbindelse med opdyrking, hvor man måtte »bryde alen«.

Profilet her ligger i et kuperet terræn, der til dels har givet »læ« for sandfygningen i nyere tid til forskel for dobbeltprofilet (beskrevet andet sted i plantagen), der ligger mere udsat for nyere lag flyvesand, som ligger oven på den gamle overflade.

C Umiddelbart under morlaget er der en veludviklet podzol, der formodes at være dannet i jernalderen. Der ses et tydeligt blegsandslag på ca. 20 cm, der under en brat og jævn overgang til den mørke humusal. Der er en mere diffus overgang til den røde jernal, og derefter en glidende overgang ned til smeltevandsandet fra sidste istid for ca. 10.000 år siden (C).

NATUR
OG MILJØ

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Uhrehøje Plantage

Dobbelt podzolprofil

Podzoller: fra russisk - pod=under og zola=aske. Det betyder jord med en tydeligt afbleget horisont, et blegsandslag. Jorden blev i gamle dage kaldt for aljord eller hedejord. Jordbundsudviklingen her er en podzolering, hvor der sker en omlejring af jordens organiske stof samt jern og aluminium.

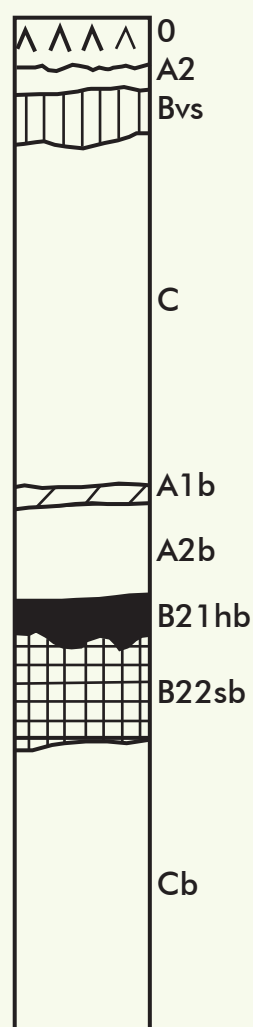
Profilet her er et såkaldt dobbelt podzol udviklet i flyvesand. Dobbeltprofilet vises på skitsen som et lille b for den begravede jord. I 60-70 cm's dybde ses den første veludviklede podzol med et tydeligt belgsandslag (A2b), der engang har været lige under den gamle overflade. Det mørke organiske lag (B21hb) ses under blegsandslaget og herunder igen det rødgyule allag (B22sb). Under allaget ses, til forskel fra den markante grænse mellem den sorte og den røde horisont, en gradvis overgang til det lysere gule upåvirkede flyvesand (Cb).

Den nederste podzolprofil ligger i flyvesand aflejret umiddelbart oven på smeltevandssand fra slutningen af sidste istid. Selve podzoldannelsen er sandsynligvis foregået i jernalderen, hvor jorden har været opdyrket.

Profilet er senere blevet dækket af nye gullige lag flyvesand (C står for nyere udgangsmateriale) fra smeltevandsfladen, der ligger vest herfor. Under et nyt plantedække begynder podzoleringen med tiden forfra.

Øverst ses et tyndt morlag (0), hvor der er rødbrunt sand under (A2 og Bvs). Herunder ses det gule flyvesand med svagt bølgede striber, som formodentlig afspejler, at der med mellemrum er sket aflejringer helt op til nyere tid. Der ses en brat overgang til den gamle overflade, som således er blevet effektivt forsejlet af sandflugten.

Der er i toppen af profilet tale om en langt mindre udtalt podzolering uden noget tydeligt blegsand.

NATUR
OG MILJØ

Udført i et samarbejde med Farsø Kommune